

A cifrarák (*Faxonius limosus* Rafinesque, 1817) megjelenése a Balaton Keszthelyi-medencéjében és a Zala folyóban

Weiperth András, Juhász Vera, Staszny Ádám, Németh Ferenc, Ferincz Árpád

A Balaton Keszthelyi-medencéjébe torkolló Zala-folyó és a hozzá kapcsolódó vízfolyás- és csatornahálózatnak köszönhetően összetett vízrendszert alkot. Ebben a vízrendszerben napjainkig számos idegenhonos faj jelenlétét bizonyították. Az észak-amerikai eredetű cifrarák (*Faxonius (Orconectes) limosus*) első élő példányait a Balaton vízgyűjtőjén a Jamai-patakon létesített horgásztavon gyűjtötték 2013-ban. Kíváló alkalmazkodóképességének köszönhetően a cifrarák mára hazánk leggyakoribb idegenhonos tízlábú rákfajává vált. A Balaton siófoki-, szemesi- és szigligeti-medencéjében, valamint számos befolyójában 2015-től gyors terjedését regisztrálták. A faj nyugati irányú terjedésével számítani lehetett rá, hogy előbb-utóbb a Keszthelyi-medencében és a Zala vízrendszerében is megjelenik.

A makroszkopikus vízi gerinctelenek 2020. augusztusa és novembere közötti felméréseink eredményeként a cifrarák több korosztályba tartozó egyedeit sikerült kimutatni egy-egy gyenesdiási (46°45'24.20"É, 17°18'7.52"K) és keszthelyi (46°45'13.01"É, 17°14'52.11"K) hajókikötőben, egy balatonberényi horgászcsónak-kikötőben (46°42'58.19"É, 17°19'47.29"K), valamint a Zala-torkolat és a 21T műtárgy közötti szakaszán (46°42'5.12"É, 17°15'27.34"K).

A Balatonban, a Zalában és feltehetően a Kis-Balaton

Cifrarák élőhelye a Balaton Keszthelyi-medencéjében (Fotó: Weiperth András)

Vízvédelmi Rendszerben (KBVR) megjelenő, potenciálisan jelentős egyedszámot elérő cifrarákállományok a természetvédelmi kockázat mellett jelentős hatással lehetnek az ökológiai állapotra. Eredményeink alapján számolni kell a cifrarák további terjedésére a Zala középső és felső szakaszain, továbbá a KBVR teljes területén. A cifrarák megjelenése és terjedése a Balatonban és a Zalában is jelentős kockázatot jelent a kecskerák (*Pontastacus leptodactylus*), illetve és a Zala felső vízgyűjtőjére szorult folyami rák (*Astacus astacus*) állományaira is, mivel a rákpestist (*Aphanomyces astaci*) aktívan terjesztő fajként az itt található őshonos rákfajok állományait megfertőzheti a betegséggel. A kutatás a KP2020-NKA-16 forrásból valósult meg.

A csupasztorkú géb (*Babka gymnotrachelus*) megjelenése és terjeszkedése a Marosban

Sallai Zoltán, Orcsik Tibor, Szalma Elemér, Nyeste Krisztián

2019. augusztus 13-án a Maros hazai szakaszán a torkolat felett, a 2. és 3. fkm között (Y739707; X100516) öt csupasztorkú gébet sikerült fognunk elektromos halászgéppel. Nagylaktól lefelé egyedül ezen a szakaszon került elő a faj. Bő egy évvel később, 2020. szeptember 21-én szintén Nagylakon kezdtük a mintavételezést. Csanádpalotánál (Y777123; X91525) 2 adult

8 Egy zsákmányszerzés közben fogott csupasztorkú géb a Marosból (Fotó: Sallai Zoltán)

egyedet is fogtunk, az egyiknek a szájában egy sujtásos küsz (*Alburnoides bipunctatus*) ivadék volt. Ez alapján megállapítható, hogy a faj az elmúlt egy évben közel 50 km-t tett meg felfelé a folyón, és mivel nagyon közel voltunk az országhatárhoz, valószínűsíthető hogy már a

folyó romániai szakaszán is jelen van. Lefelé megtaláltuk még Magyarcsanaknál (Y768364; X91766) és a makói híd alatt (Y757592; X96778) is. Ezen túl 2020. október 21. és november 11. között a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszékének munkatársai szintén megtalálták a faj több egyedét is, Makónál (Y755751, X97594), Ferencszállásnál (Y750980, X98279)

és Deszknél (Y742439, X99857). Mindeközben a Tiszán már a Körös torkolata felé hatolt, valamint megjelent a Körösben is, így ezek alapján kijelenthető, hogy a faj viszonylag gyorsan és széles körben elterjedt a hazai Alsó-Tisza vízgyűjtőterületén.